

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΤΗ ΣΕΝΚΕΡΙΑΝΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Ενότητα 7: Εισαγωγή στη θεμελιώδη δομή [II]

Πέτρος Βούβαρης
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

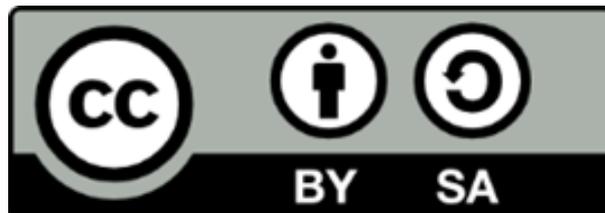
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας

- Εισαγωγή στους “μετασχηματισμούς” της θεμελιώδους δομής
- Εισαγωγή στη σημειογραφία της σενκεριανής ανάλυσης

Περιεχόμενα ενότητας

- Θεωρητικό υπόβαθρο των μετασχηματισμών της θεμελιώδους δομής
- Διερεύνηση του ρόλου των μετασχηματισμών της θεμελιώδους δομής μέσα από μία παραδειγματική ανάλυση
- Ζητήματα σημειογραφίας στη σενκεριανή ανάλυση

**Μετασχηματισμοί
της θεμελιώδους δομής
[*Verwandlungen, Transformations* (αγγλ.)]**

Μετασχηματισμοί της θεμελιώδους δομής [1]

«Η ζωή της θεμελιώδους γραμμής και του αρπισμού του μπάσου εκδιπλώνεται όχι μόνο στην πρώτη οριζόντια διαδοχή και στον πρώτο αρπισμό· επεκτείνεται και διαμέσου των μεσαίων επιπέδων [*Mittelgrund, Middleground* (αγγλ.)] – μέσω αυτού που έχω ονομάσει φωνοδηγητικά [*Stimmführung, Voice-leading* (αγγλ.)] και μετασχηματιστικά επίπεδα [*Verwandlungs-Schichten, Transformation Levels* (αγγλ.)], επεκτάσεις, επεξεργασίες-αναπτύξεις κλπ – έως την επιφάνεια [*Vordergrund, Foreground* (αγγλ.)].

Ανεξάρτητα από τον τρόπο κατά τον οποίο η επιφάνεια εκδιπλώνεται, η θεμελιώδης δομή του βαθύτερου επιπέδου [*Hintergrund, Background* (αγγλ.)] και οι μετασχηματισμοί των μεσαίων επιπέδων εγγυώνται την οργανική του ζωή» (Schenker 1979, σ. 4-5).

Μετασχηματισμοί της θεμελιώδους δομής [2]

«Η θεμελιώδης δομή επιδεικνύει τον πρώτο μετασχηματισμό ενός διάφωνου φθόγγου της θεμελιώδους γραμμής σε συμφωνία: [...] το $\hat{2}$ μετασχηματίζεται σε συμφωνία $\frac{\hat{2}}{v}$ από την αντίστιξη του αρπισμού του μπάσου της συγχορδίας της τονικής» (Schenker 1979, §170, σ. 61).

«Ωστόσο πρέπει να θυμόμαστε ότι κάθε ανάπτυξη (κάθε συνέχιση, κατεύθυνση ή βελτίωση) εκπληρώνεται μόνο μέσω του ελέγχου της θεμελιώδους δομής και των μετασχηματισμών της, μέσω της διαρκούς επαφής με το βαθύτερο επίπεδο, τα μεσαία επίπεδα και την επιφάνεια. Έτσι, η δημιουργική πράξη της θεμελιώδους δομής είναι πανταχού παρούσα. Συνοδεύει κάθε μετασχηματισμό στα μεσαία επίπεδα και στην επιφάνεια όπως ένας φύλακας άγγελος προσέχει ένα παιδί» (Schenker 1979, §29, σ. 18).

Μετασχηματισμοί της θεμελιώδους δομής [3]

«Καθώς κινούνται προς την επιφάνεια, τα μετασχηματιστικά επίπεδα είναι στην πραγματικότητα φορείς ανάπτυξης και είναι, την ίδια στιγμή, επαναλήψεις ή παραλληλισμοί με την πλέον εκλεπτυσμένη έννοια των όρων» (Schenker 1979, §30, σ. 18).

«Είναι αδύνατον να γενικεύσουμε αναφορικά με τον ακριβή αριθμό των δομικών επιπέδων. [...] Επιπλέον, υπάρχουν ορισμένες επεκτάσεις που μπορούν να λάβουν χώρα μόνο στο πρώτο, ενώ άλλες μόνο στο δεύτερο επίπεδο» (Schenker 1979, §48, σ. 26).

Μετασχηματισμοί της θεμελιώδους δομής [4]

«Μέχρι τώρα έχουμε χρησιμοποιήσει τον όρο “θεμελιώδης δομή” περιοριστικά, στο πλαίσιο ενός περιορισμένου αριθμού φράσεων· εν τέλει, φυσικά, [ο όρος] θα χρησιμοποιείται σε σχέση με τη δομή ολόκληρων κομματιών.

Ωστόσο, αυτές οι αναπαραγωγές των θεμελιωδών δομών στα χαμηλότερα επίπεδα, αυτοί οι παραλληλισμοί της θεμελιώδους δομής [...], επιδεικνύουν σε περιορισμένο εύρος όλες τις ιδιότητές της.

Με άλλα λόγια, οι τεχνικές αρμονικής και μελωδικής επέκτασης λειτουργούν με συγκρίσιμο τρόπο σε όλα τα επίπεδα»
(Cadwallader & Gagné 2007, σ. 188).

Μετασχηματισμοί του *Ursatz*: Παράδειγμα ανάλυσης

Μετασχηματισμοί: Παράδειγμα ανάλυσης [1]

Chorale St. Antoni
Andante quasi Allegretto

1. Ob.
2.
p

1. Cor.inB
2.
p

1.2.
Fg.
p

3.
p

C. Fg.
p

f

J. Haydn, Divertimento σε Σι ύφεση μείζονα, Hob. II/46, II, μ. 1-10

Μετασχηματισμοί: Παράδειγμα ανάλυσης [2]

The image displays a musical score for J. Haydn's Divertimento in C major, Hob. II/46, II, measures 6-10. The score is written for piano and includes a treble clef and a bass clef. The key signature is one flat (B-flat). The treble clef has a triplet of eighth notes (G4, A4, B4) and a half note (C5). The bass clef has a half note (C4), a quarter note (E4), a quarter note (G4), and a half note (B4). The analysis includes Roman numerals I, ii⁶, V, and I, and figured bass symbols 3, 2, and 1. A line connects the second figured bass symbol (2) to the second measure of the bass line.

J. Haydn, Divertimento σε Σι ύφεση μείζονα, Hob. II/46, II, μ. 6-10
(γραφική ανάλυση)

Ζητήματα σημειογραφίας

Ζητήματα σημειογραφίας

- Αναπαράσταση, διάγραμμα, σκαρίφημα, γράφημα, εικόνα;
- Μετα-γλώσσα και συστηματικότητα
- Διαγραμματική απόδοση δομικών επιπέδων [*Umlinie-Tafeln*]
- Λευκά και μαύρα φθογγόσημα
- Καμπύλες [*Slurs* (αγγλ.)]
- Οριζόντιες «δοκοί» [*Beams* (αγγλ.)]
- Διακεκομμένες συζεύξεις [*Broken Ties* (αγγλ.)]
- Σεσημασμένα στελέχη [*Flagged Stems* (αγγλ.)]
- Διαγώνιες γραμμές και διαγώνιες «δοκοί»
- Λατινικοί αριθμοί

Τέλος 7ης Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ